ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a Mgr. Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobkyně: **M. Š.,** zast. advokátkou Mgr. Helenou Martínkovou, se sídlem Palackého 351/6, Tábor, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí,** se sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu Českých Budějovicích ze dne 30. 6. 2016, č. j. 53 Ad 4/2016 – 13,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Odměna a náhrada hotových výdajů advokátky Mgr. Heleny Martínkové **se určuje** částkou 3146 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti (60) dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Kasační stížností se žalobkyně (dále „stěžovatelka“) domáhá zrušení shora označeného rozsudku krajského soudu, kterým byla zamítnuta žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 1. 2016, č. j. MPSV-216/2130-913 a rozhodnutí ze dne 13. 1. 2016, č. j. MPSV-2016/7854-913. Napadeným rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobkyně proti rozhodnutí Úřadu práce ČR, krajské pobočky v Českých Budějovicích, jímž žalobkyni nebyla přiznána dávka mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytných nákladů a toto prvostupňové rozhodnutí bylo potvrzeno.

Ze spisů správních orgánů vyplynuly následující podstatné skutečnosti.

Dne 14. 10. 2015 podala stěžovatelka Úřadu práce ČR, krajská pobočka v Českých Budějovicích žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na pořízení šatní skříně, protože od srpna 2015 má oblečení v pytlích a v krabicích. Nemá dostatek finančních prostředků. Uvedla, že mimořádná pomoc představuje 8000 Kč. V žádosti jsou dále uvedeny čtyři nezletilé děti představující společně posuzované osoby. Téhož dne byl se stěžovatelkou sepsán protokol, ve kterém se vyjadřuje ke svým sociálním a majetkovým poměrům. Ty dokládá prohlášení ze dne 12. 10. 2015. V průběhu řízení předložila doklad o výši měsíčních příjmů, prohlášení o stanovené vyživovací povinnosti a jejím plnění.

Dne 23. 10. 2015 proběhlo místní šetření v bytě stěžovatelky; je zjištěno, že v chodbě se nachází vestavěná skříň, v jedné části je oblečení, v druhé jsou boty. V obývacím pokoji je skříňka cca 140 cm vysoká s policemi a prosklenými dvířky. Ve skříňce jsou skleničky. V bytě se nacházel pan Ch., otec nezletilé A., oblečen byl sporadicky. Údajně byl v bytě na návštěvě. Na otázku, zda se nějak podílí na výživě dcery A., odpověděl, že občas přiveze nějaké jídlo, ale rozčiloval se, že jsou mu vůbec kladeny dotazy. Výživné nehradí. Jako společně posuzovaná osoba stěžovatelkou uváděn není. Ze svěřenecké smlouvy o svěření peněz do správy advokáta plyne, že kupní cena připadající stěžovatelce má být použita k pokrytí neuhrazených závazků.

Při jednání dne 11. 11. 2015 stěžovatelka uvedla, že skříňku, ve které má uložené sklo, nemíní využít na uložení oblečení, sklo má po rodičích, kteří již nežijí, musela by jej dát do sklepa, což nechce. Vestavěná skříň je z jedné části naplněna oblečením, ve druhé části jsou boty.

Správní orgán vydal rozhodnutí o nepřiznání mimořádné pomoci, proti němuž podala stěžovatelka odvolání, ve kterém uvedla, že již poněkolikáté nesouhlasí s postupem bechyňského úřadu práce, kdy pětičlenná rodina obývá byt 3 + 1 a urguje přes 2 měsíce skříň na oblečení; dále konstatuje, že paní ministryně Marksová na ni nemá čas a že panu prezidentovi napíše, co se v této zemi děje. Neuvedla žádné věcné námitky, které by směřovaly ke konkrétním pochybením správního orgánu při vydání napadaného rozhodnutí.

Žalovaný odvolání zamítl s tím, že mimořádná okamžitá pomoc se vždy váže ke konkrétní situaci spojené s výdajem, na který osoba nemá dostatek prostředků. Neposkytuje se paušálem všem, kteří o ni požádají. Poskytuje se na základě komplexního zhodnocení individuální celkové situace žadatele a odůvodněnosti konkrétního výdaje. Orgán pomoci v hmotné nouzi v rámci správního uvážení posuzuje, zda předmět, na jehož úhradu osoba žádá poskytnout pomoc, má charakter předmětu dlouhodobé potřeby a zároveň hodnotí, zda předmět není příliš nákladný, zda je nepostradatelný a jeho pořízením nedojde ke zhoršení majetku třetí osoby. Poukázal na zjištění učiněné v bytě stěžovatelky, která dvě skříně v bytě má, přičemž jedna z nich není účelově využívána, část druhé skříně slouží pro uložení obuvi. Žalovaný dospěl k závěru, že v případě stěžovatelky se nejedná o mimořádnou situaci vyžadující poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci.

Krajský soud přezkoumal rozhodnutí žalovaného a žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Stěžovatelka podala proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost, v níž obšírně popisuje historicky rodinné poměry, dále připojuje odvolání proti rozhodnutí Okresního

soudu v Českých Budějovicích ve věci požadovaného výživného. Mimo jiné uvedla, že není bohatá a na advokáta nemá.

Nejvyšší správní soud s přihlédnutím k obsahu podané kasační stížnosti usnesením ze dne 25. 8. 2016, č. j. 5 Ads 187/2016 – 14, ustanovil stěžovatelce pro řízení o kasační stížnosti zástupcem advokátku Mgr. Helenu Martínkovou.

V doplnění kasační stížnosti stěžovatelka uvádí, že se nachází v tíživé situaci, neboť je samoživitelkou čtyř nezletilých dětí, když na tři z nich otec dlouhodobě nehradí soudem stanovené výživné. Sama je na rodičovské dovolené s nejmladší dcerou; vzhledem k péči o další tři děti není schopna své příjmy zvýšit žádným přivýdělkem a nemá ve svém okolí nikoho, kdo by ji v péči o děti zastal. Je tak odkázána na podporu od státu. Díky souhře nešťastných náhod není schopna ze svých příjmů náležitě vybavit svoji domácnost, kam byla nucena se přestěhovat po psychicky náročném rozchodu s bývalým partnerem a otcem svých třech nezletilých dětí. Přestože žije v bytě, který je v jejím výlučném vlastnictví, a to díky dědictví po svém otci, jsou její pravidelné měsíční náklady na bydlení vysoké a není schopna ušetřit částku potřebnou k zakoupení chybějícího nábytku, jenž by rodině zajistil důstojnější životní podmínky. Rozhodla se proto požádat o mimořádnou okamžitou pomoc, která jí nebyla rozhodnutím správních orgánů poskytnuta.

Stěžovatelka je srozuměna s tím, že se jedná o dávku fakultativní, domnívá se však, že správní orgán při posouzení její žádosti nebral v úvahu skutečnost, že ke skříni se sklem, do které má oblečení ukládat, má hluboký citový vztah, neboť se jedná o jedinou památku po zesnulé matce a vzhledem k počtu malých dětí v rodině má právem obavy o její zničení, možné zranění nevyjímaje. Oblečení se snažila přetřídit a přeorganizovat, ale není to dost dobře možné. Tvrdí, že žalovaný nesprávně vyhodnotil, že nebyly splněny podmínky pro přiznání mimořádné dávky; je přesvědčena, že jí hrozí vážná újma a že její příjmy nepostačují k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení. Požaduje, aby soud znovu prošetřil podmínky pro přiznání dávky, neboť je zřejmé, že se stěžovatelka nachází v hmotné nouzi.

Žalovaný ke kasační stížnosti vyjádření nepodal.

Nejvyšší správní soud především musí konstatovat, že kasační stížnost je na samé hranici přípustnosti, neboť stěžovatelka své námitky směřuje primárně k posouzení svých poměrů a domáhá se přezkoumání rozhodnutí správních orgánů, které dle jejího názoru nedostatečně posoudily její tíživou životní situaci.

Podle § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále „s. ř. s.“) je kasační stížnost opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, jímž se účastník řízení, z něhož toto rozhodnutí vzešlo, nebo osoba zúčastněná na řízení domáhá zrušení soudního rozhodnutí.

Podle § 103 odst. 1 s. ř. s. kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, nebo pro vady řízení spočívající před správním orgánem spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit

zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost. Dále ji lze podat z důvodu zmatečnosti řízení před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce, nebo z důvodu nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Stěžovatelka uvedla důvody kasační stížnosti zcela obecně.

Podle § 104 odst. 4 s. ř. s. kasační stížnost není přípustná, opírá-li se jen o jiné důvody, než které jsou uvedeny v § 103 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud proto vycházel z obecného tvrzení stěžovatelky (v jí podané kasační stížnosti), že nesouhlasí s rozsudkem krajského soudu ve spojení s tvrzením nedostatečného posouzení její situace správním orgánem (uvedené v doplnění kasační stížnosti), což by bylo lze podřadit pod namítané vady řízení před správním orgánem, pro které mělo být rozhodnutí žalovaného zrušeno. V těchto mezích Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu přezkoumal a dospěl k závěru, že kasační stížnost je nedůvodná.

Podmínky, za kterých lze dávku mimořádné okamžité pomoci poskytnout, stanoví § 36 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Z právní úpravy plyne, že dávka mimořádné okamžité pomoci je dávkou jednorázovou a nenárokovou a rozhodnutí o ní je založeno na správním uvážení.

Správní uvážení (diskreční pravomoc) představuje zákonem stanovené oprávnění správního orgánu provést volbu jedné z několika možných zákonem předvídaných variant, přičemž každá taková volba bude po právu. Zákon tedy v projednávané věci poskytuje správnímu orgánu prostor pro to, aby rozhodl, zda v daném případě přizná mimořádnou pomoc či nikoli. Uvnitř zákonem vymezeného prostoru má správní orgán pro správní uvážení víceméně vždy volné pole působnosti. Účel svěřených pravomocí mu přitom již sám o sobě brání zneužívání pravomoci při výkonu jeho působnosti. Správní uvážení tedy nemůže být projevem libovůle. Rozhoduje -li správní orgán na základě správního uvážení, je povinen opatřit si dostatek podkladů pro rozhodnutí; to u dávky mimořádné okamžité pomoci předpokládá opatřit podklady pro posouzení toho, zda se jedná o nezbytný jednorázový výdaj (podklady o příjmech žadatele a zhodnotit celkové sociální a majetkové poměry ve smyslu § 15 zákona o pomoci v hmotné nouzi).

Ze správního spisu vyplývá, že správním orgánem byly opatřeny potřebné podklady pro závěr o nepřiznání mimořádné pomoci, jakož i pro závěr o tom, že stěžovatelka není osobou v hmotné nouzi; ve spise je podklad o příjmech stěžovatelky a společně posuzovaných osob, sociální poměry byly zjišťovány sociálním šetřením v bytě stěžovatelky, byl ověřován konkrétně i počet skříní v bytě; bylo zjištěno, že v bytě se nachází vestavěná skříň, která je částečně využita k uložení oblečení, částečně k uložení obuvi. Další skříňka vysoká přibližně 140 cm k uložení šatstva využita není, nachází se v ní sklo, které stěžovatelka (jak i opakovaně uvádí v kasační stížnosti) odmítá přemístit a využít tuto skříňku pro účely, pro které požaduje poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc. Stěžovatelka nevzala v úvahu možnost přemístění části oblečení a obuvi nevhodné

k danému ročnímu období přechodně do jiného úložného prostoru. Správní orgány obou stupňů s přihlédnutím ke zjištěným skutečnostem náležitě hodnotily, jde-li o nezbytnost pořízení skříně jako předmětu dlouhodobé spotřeby.

Povinností krajského soudu bylo posoudit, zda správní orgány správně aplikovaly zákonná ustanovení a v rámci správního uvážení neporušily zákon způsobem, který by mohl vést k nezákonnému rozhodnutí ve věci samé.

K přezkumu správního uvážení soudem se vyslovil Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 22. 1. 2004, č. j. 5 Azs 47/2003-48: *„V otázkách přezkumu správního rozhodnutí, které je ovládáno zásadami správního uvážení, zákon vytváří kriteria, podle nichž a v jejichž rámci se může uskutečnit volba, včetně výběru a zjišťování těch skutečností konkrétního případu, které nejsou správní normou předpokládány, ale uvážením správního orgánu jsou uznány za potřebné pro volbu jeho rozhodnutí. Samotné správní rozhodnutí podléhá přezkumu soudu pouze v tom směru, zda nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem, zda je v souladu s pravidly logického usuzování a zda premisy takového úsudku byly zjištěny řádným procesním postupem. Za splnění těchto předpokladů není soud oprávněn z týchž skutečností dovozovat jiné nebo přímo opačné závěry (prejud. III. ÚS 101/95).“*

Rovněž Ústavní soud např. v usnesení sp. zn. II. ÚS 361/2000, ze dne 4. 1. 2000 zdůraznil, že *„současná právní úprava podrobuje soudnímu přezkumu po stránce jejich zákonnosti ta rozhodnutí správních orgánů, která správní orgán vydal na základě zákonem povolené volné úvahy (správního uvážení). U těchto správních rozhodnutí přezkoumává soud pouze, zda nevybočila z mezí a hledisek stanovených zákonem [§ 245 odst. 2 občanského soudního řádu (dále jen "o. s. ř.")]. Současně není povinností přezkumného soudu nahradit použité správní uvážení svým vlastním. Součástí přezkoumání soudu je i posouzení, zda správní uvážení je logickým vyústěním řádného hodnocení skutkových zjištění. Pokud byly výše uvedené podmínky splněny, soud nemůže ze stejných skutkových zjištění vyvodit jiné závěry (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2000 sp. zn. II. ÚS 156/2000).*

Krajský soud dospěl k závěru, že podklady pro to, aby mohlo být usouzeno, zda požadovaná dávka na opatření skříně je nezbytná, byly spolehlivě opatřeny a správní orgány při jejich hodnocení z mezí správního uvážení nevybočily.

Nejvyšší správní soud se s jeho závěry zcela ztotožňuje. Při obstarání a zhodnocení podkladů pro rozhodnutí správní orgán postupoval zcela v souladu s § 3 a § 50 správního řádu. Úsudek o tom, že opodstatnění požadovaného výdaje na zakoupení skříně není prokázáno, má oporu ve výsledcích dokazování. Při rozhodování bylo postupováno v souladu s § 2 odst. 3 – 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Smyslem dávky je zabezpečit první pomoc k zajištění základních životních podmínek. Dávka se vždy váže ke konkrétní situaci spojené s výdajem, na který osoba nemá dostatek prostředků, přitom se hodnotí komplexní individuální situace žadatele a odůvodněnosti konkrétního výdaje. Dle Nejvyššího správního soudu žalovaný v rozhodnutí náležitě vyhodnotil výše uvedené aspekty, přitom dospěl k závěru, který náležitě odůvodnil. Krajský soud proto nepochybil, pokud se s jeho závěry ztotožnil.

Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, proto ji dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému náhrada nákladů nenáleží.

Stěžovatelce byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupce; v takovém případě hradí náklady řízení stát. Ustanovené advokátce proto Nejvyšší správní soud přiznal odměnu za dva úkony právní služby, a to převzetí zastoupení a prostudování spisu a podání doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif], ve výši 2 x 1000 Kč (§ 9 odst. 2 ve spojení s § 7 bod 3 advokátního tarifu) a náhradu hotových výdajů stanovenou paušální částkou ve výši 2 x 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu), celkem 2600 Kč. Ustanovený zástupce je plátcem DPH, proto je částka navýšena o 21%, celkem tedy činí 3146 Kč. Kč. Tato částka bude ustanovené advokátce vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. dubna 2017

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu